

Nr 536.

Civilförsvarslag;

given Särö den 15 juli 1944.

Vi GUSTAF, med Guds nåde, Sveriges, Götes och Vendes Konung, göra veterligt: att Vi, med riksdagen¹, funnit gott förordna som följer.

1 KAP.

Allmänna bestämmelser.

1 §.

Civilförsvaret har till uppgift att i de hänseenden Konungen bestämmer utöva sådan verksamhet för rikets försvar som icke åvilar krigsmakten, så ock annan i samband därmed stående verksamhet.

För olika slag av civilförsvarets verksamhet skola finnas särskilda tjänstegrenar.

2 §.

Befinner sig riket i krig eller krigsfara, äger Konungen förordna, att inom riket eller del därav civilförsvaret skall intaga förstärkt beredskap (*civilförsvarsberedskap*).

Närmare bestämmelser angående olika grader av civilförsvarsberedskap (*beredskapsgrader*) meddelas av Konungen.

2 KAP.

Grunddragen av civilförsvaret.

3 §.

Den centrala ledningen av civilförsvaret utövas under Konungen av *civilförsvarsstyrelsen*.

4 §.

Inom varje län handhar *länsstyrelsen* ledningen av civilförsvaret.

5 §.

Riket indelas i *civilförsvarsområden*. Varje landsfiskalsdistrikt och stad, som ej ingår i landsfiskalsdistrikt, utgör ett civilförsvarsområde, där ej Konungen för visst fall annorlunda förordnar. Ingå i civilförsvarsområde delar av skilda län, bestämmer Konungen till vilket län området i civilförsvars-hänseende skall anses höra.

6 §.

Inom civilförsvarsområde utövas den omedelbara ledningen av civilförsvaret av en *civilförsvarschef*. För civilförsvarschefen skall finnas en eller flera *ställföreträdare*.

¹ Riksdagens skrivelse 1944: 474.

Civildörsvarschef och ställföreträdare utses av länsstyrelsen.

Befattningshavare vid polis- och brandväsendet äro skyldiga mottaga uppdrag att vara civildörsvarschef eller ställföreträdare.

7 §.

Inom varje civildörsvarsområde skall finnas *allmänt civildörsvar*.

Särskilt civildörsvar skall, i den mån så är påkallat med hänsyn till bebyggelsens täthet eller eljest, vara organiserat för särskilda byggnader och anläggningar. Det benämnes *hemskydd*, om det är avsett för byggnad som väsentligen användes för bostadsändamål, och eljest *verkskydd*.

8 §.

Civildörsvaret må, till avvärjande av betydande skada och enligt grunder som Konungen eller, efter Konungens bemyndigande, civildörsvarsstyrelsen bestämmer, under högsta civildörsvarsberedskap tagas i anspråk för uppgifter, som ej röra det egna civildörsvarsområdet eller den egna byggnaden eller anläggningen.

9 §.

Där det för nödig samordning av civildörsvaret och krigsmakten prövas oundgängligt, må Konungen eller, efter Konungens bemyndigande, överbefälhavaren förordna, att under högsta civildörsvarsberedskap militär myndighet må för särskilda fall meddela civildörsvarsmyndighet föreskrift om fullgörandet av civildörsvaret åvilande uppgifter.

10 §.

De grundläggande bestämmelserna rörande civildörsvarets omfattning och beskaffenhet inom varje civildörsvarsområde skola upptagas i en *organisationsplan*.

Organisationsplan så ock ändring däri fastställas av länsstyrelsen.

3 KAP.

Civildörsvarsplikt.

11 §.

I riket boende svensk medborgare är från och med det kalenderår, varunder han fyller sexton år, till och med det kalenderår, varunder han fyller sextiofem år, skyldig att fullgöra sådan tjänstgöring i civildörsvaret som hans kroppskrafter och hälsotillstånd medgiva (*civildörsvarsplikt*).

Konungen äger i den utsträckning som befinnes lämplig förordna, att vad sålunda stadgas skall äga motsvarande tillämpning å utlänning här i riket.

12 §.

1 mom. Civildörsvarsplikt skall under tid, då civildörsvarsberedskap råder, fullgöras i den omfattning som är nödig med hänsyn till pågående eller befarad fientlig verksamhet samt till behovet av utbildning och övning i civildörsvarstjänst.

2 mom. Under annan tid än i 1 mom. sägs må civildörsvarspliktig icke tagas i anspråk för annat ändamål än utbildning och övning, ej heller under längre tid för varje kalenderår än trettio timmar.

Utän hinder av vad i första stycket stadgas må civildörsvarspliktig som jämlikt 17 § inskrivits för viss tjänstgöring i civildörsvaret åläggas att delta i utbildning och övning under högst sextio timmar för varje kalenderår samt, därest inskrivningen skett för tjänstgöring i befälsbefattning, att därjämte medverka vid förberedelsearbetet inom civildörsvaret i den omfattning som prövas nödig.

3 mom. Konungen äger meddela närmare bestämmelser angående civilförsvarspliktens omfattning vid olika tider och för olika grupper av civilförsvarspliktiga, så ock om de befälsbefattningar med vilka följer skyldighet att medverka vid förberedelsearbetet.

13 §.

Ej må utan tillstånd av Konungen eller, efter Konungens bemyndigande, av överbefälhavaren tjänstgöring i civilförsvaret åläggas någon å sådan tid, att han därigenom hindras fullgöra honom på grund av värnplikt eller såsom hemvärnsman eller eljest åvilande skyldighet att tjänstgöra vid krigsmakten.

14 §.

Om befrielse från fullgörande av civilförsvarsplikt meddelar Konungen bestämmelser.

15 §.

Civilförsvarspliktig är skyldig att på anmaning av civilförsvarschefen inom tid denne föreskriver lämna erforderliga upplysningar rörande personliga förhållanden av betydelse för frågan om den civilförsvarspliktiges tjänstgöring i civilförsvaret.

16 §.

Den som kallas till tjänstgöring i civilförsvaret är skyldig att efterkomma kallelsen, dock att, där han vid mottagandet vistas utom civilförsvarsområdet och icke utan avsevärd olägenhet kan inställa sig å utsatt tid, han i stället skall anmäla förhindret.

I avseende å tjänstgöringen skall han ställa sig till efter rättelse de föreskrifter som meddelas honom av vederbörande befäl.

17 §.

Personal som är avsedd att under civilförsvarsberedskap fullgöra viss tjänst i civilförsvaret må på förhand uttagas därtill genom *inskrivning* i den ordning Konungen bestämmer.

Vid inskrivning skall såvitt möjligt tillses, att personalbehovet kan fyllas genom dem som frivilligt anmäla sig till uttagning, där ej fråga är om personer, som på grund av kommunal anställning eller av annan särskild orsak böra uttagas i första hand.

Inskrivning må kunna avse, förutom civilförsvarspliktig, jämväl annan som förklarar sig därtill villig och är för tjänsten lämpad, minderårig likväl icke utan målsmans samtycke.

Har annan än civilförsvarspliktig inskrivits, skall å honom i tillämpliga delar gälla vad förut i detta kapitel stadgas beträffande civilförsvarspliktig.

18 §.

Civilförsvarspliktig åligger att, då fråga uppkommer om hans inskrivning i civilförsvaret, efter kallelse personligen inställa sig å utsatt tid och plats inom det civilförsvarsområde där han vistas.

19 §.

Under högsta civilförsvarsberedskap må ej den, som är inskriven i civilförsvaret, utan medgivande av civilförsvarschefen eller den civilförsvarschefen bestämmer lämna civilförsvarsområdet.

Vad sålunda stadgas skall icke utgöra hinder för den som har sin arbetsplats eller stadigvarande bostad utom civilförsvarsområdet att, då hans tjänstgöring i civilförsvaret det tillåter, begiva sig till arbetsplatsen eller bostaden.

20 §.

Där hos kommun eller municipalsamhälle anställd personal blivit inskriven i det allmänna civilförsvaret för fullgörande av uppgift av samma eller liknande slag som i den kommunala anställningen, skall personalens tjänst-

göring i det allmänna civilförsvaret, om den sker under civilförsvarsberedskap, anses fullgjord i nämnda anställning.

21 §.

Varder någon genom fullgörande av civilförsvarsplikt hindrad att utföra åtaget arbete, må det icke åberopas mot honom såsom grund för skadestånd eller eljest.

Åtgående förbud för arbetsgivare att av skäl som i första stycket sägs skilja någon från anställning ävensom åtgående rätt för arbetstagare att ej av dylik anledning behöva vidkännas minskning i de med anställningen för enade förmånerna i vidare mån än som följer av uppehållet i arbetet är särskilt stadgat.

4 KAP.

Anordnande av skyddsrum.

22 §.

Inom stad och köping samt inom annat tätbebyggt område, som icke är av endast ringa omfattning och betydelse, skola i mån av behov finnas skyddsrum, i vilka vid fientlig verksamhet skydd kan beredas åt personal som har att leda eller fullgöra tjänst i allmänna civilförsvaret, åt dem som omhändertagas vid hjälpplats, härbärke och annan av allmänna civilförsvaret anordnad anstalt, eller åt vägfärande och andra som uppehålla sig på allmän plats (*allmänt skyddsrum*).

Jämväl annorstädes skall, där särskilda förhållanden det påkalla, allmänt skyddsrum finnas.

Den omfattning, vari allmänna skyddsrum skola finnas, bestämmes i organisationsplanen.

23 §.

Allmänt skyddsrum skall vara så beskaffat, att det åtminstone skyddar mot splitter från bomber och mot andra vid explosion kringkastade föremål ävensom mot rök- och stridsgaser samt jämväl i övrigt erbjuder skäligt skydd mot andra verkningar av bomber än omedelbar träffverkan. Särskilt skall iakttagas, att allmänt skyddsrum, som är beläget inom eller i omedelbar närhet av byggnad, skall hava sådan hållfasthet, att det motstår den belastning som kan uppkomma, om byggnaden sammanstörtar. De byggnadstekniska anordningarna i allmänt skyddsrum skola vara av stadigvarande natur. Allmänt skyddsrum skall vara försett med reservutgång.

24 §.

1 mom. Inom område eller å plats, där enligt organisationsplanen särskilt civilförsvaret skall vara organiserat, skola följande anläggningar och byggnader förses med skyddsrum (*enskilt skyddsrum*):

1. hamn, järnvägsstation och därmed jämförlig anläggning som är av vikt för allmänna samfärdseln;

2. industriell anläggning vid vilken i regel minst tjugufem personer samtidigt äro sysselsatta;

3. anläggning som inrymmer undervisnings- eller vårdanstalt, hotell eller pensionat och är avsedd att hysa minst tjugufem personer;

4. byggnad med mer än två våningar som till väsentlig del är avsedd till bostad eller till kontors- eller affärslokal; samt

5. annan anläggning eller byggnad inom vilken människor bo eller eljest vanligen vistas, såframt länsstyrelsen finner skyddsrum erforderligt med hänsyn till anläggningens eller byggnadens beskaffenhet och läge.

Vind anses i denna lag såsom våning, om mer än hälften därav är inredd till bostads- eller arbetsrum.

2 mom. För två eller flera närbelägna anläggningar eller byggnader skall gemensamt skyddsrum vara anordnat, där anläggningarna eller byggnaderna ej lämpligen kunna var för sig förses med skyddsrum.

25 §.

Enskilt skyddsrum, avsett för bostadshus, skall kunna hysa minst så många personer som beräknas under fredstid i allmänhet vara bosatta inom byggnaden. I fråga om annan anläggning eller byggnad än bostadshus skall enskilt skyddsrum beräknas för minst så många personer som kunna antagas under krig i allmänhet samtidigt besöka eller vara sysselsatta eller bosatta eller eljest vistas inom anläggningen eller byggnaden eller den del därav, för vilken skyddsrummet är avsett. Vid tillämpning av vad sålunda stadgas är dock ej erforderligt att i fråga om skyddsrum för hamn, järnvägsstation eller därmed jämförlig anläggning taga i beräkning trafikanter, vilka kunna antagas erhålla skydd i allmänt skyddsrum som finnes i närheten, ej heller att i fråga om skyddsrum för byggnad, där teater, biograf, restaurang eller annan samlingslokal finnes, taga hänsyn till besökande i lokalen.

26 §.

Enskilt skyddsrum skall vara så beskaffat som i 23 § sägs samt i övrigt utföras på det sätt som med hänsyn till anläggningens eller byggnadens beskaffenhet och läge är mest ändamålsenligt.

Enskilt skyddsrum, avsett för högst tio personer, må dock anordnas utan att det erbjuder skydd mot rök- och stridsgaser, såvida icke länsstyrelsen i särskilt fall med hänsyn till belägenheten av anläggning eller byggnad, för vilken skyddsrummet är avsett, annorlunda förordnar.

27 §.

Enskilt skyddsrum skall vara anordnat på sådan plats inom eller i närheten av anläggning eller byggnad, för vilken det är avsett, att det utan tidsutdräkt kan uppnås av dem som vistas i anläggningen eller byggnaden.

28 §.

Därest anordnande av skyddsrum jämlikt bestämmelserna i 22—27 §§ prövas medföra oskäligen kostnad, äger länsstyrelsen medgiva undantag från bestämmelserna. Dylikt undantag må ock eljest av länsstyrelsen medgivas, i den mån det kan ske utan eftergivande av skäligen anspråk på skydd mot skada av fientlig verksamhet.

29 §.

Då synnerliga skäl därtill äro, äger Konungen för särskilda fall förordna, att skyddsrum skall fylla större krav på skyddsförmåga och utrymme än vad som följer av bestämmelserna i detta kapitel.

Om rätt i vissa fall till ersättning av statsmedel stadgas i 70 §.

30 §.

Ej må i vidare mån än civilförsvarsstyrelsen medgiver skyddsrum nyttjas eller de tekniska anordningarna däri ändras på sätt som inkräktar å utrymmet eller gör skyddsrummet mindre tjänligt för sitt ändamål.

31 §.

Finnes skyddsrum lämpligen böra anordnas å allmän plats eller annat område, som enligt gällande byggnadsbestämmelser ej får bebyggas eller är avsett för särskilt ändamål, må länsstyrelsen medgiva undantag från byggnadsbestämmelserna.

32 §.

Där på grund av föreskrift i denna lag skyddsrum anordnats i källare till byggnad eller byggnader, som utgöra eller tillhöra slutet kvartersbebyggelse

eller ock annan sammanhängande bebyggelse av minst fyrtio meters längd, samt i bebyggelsen finnes byggnad med mer än två våningar, må civilförsvarschefen, därest föreskrivna reservutgångar prövas icke säkerställa de förbindelser utåt, som äro nödiga i händelse av byggnadsras, förordna, att öppning skall upptagas i källarmur mellan olika delar av bebyggelsen (*källarmursgenombrott*).

33 §.

I ort, för vilken byggnadsnämnd finnes, ankommer det på denna att vid prövning av ansökan om byggnadslov tillse, att byggnadsföretaget överensstämmer med bestämmelserna i detta kapitel och med stöd därav meddelade föreskrifter. I fråga om anläggning eller byggnad, som avses i 24 § 1 mom. 1—3, skall av byggnadsnämnd meddelat lov till nybyggnad av nämnden underställas länsstyrelsens prövning i de hänseenden nyss sagts.

Vill någon å ort, där byggnadsnämnd ej finnes, utföra nybyggnad beträffande vilken gäller skyldighet att anordna skyddsrum, åligger det honom att i förväg inhämta länsstyrelsens godkännande av byggnadsföretaget i omnämnda hänseenden, dock ej i fråga om allmän byggnad vartill ritningar prövas av statlig myndighet.

Vad i denna paragraf sägs om nybyggnad skall ock gälla om sådan förändring av befintlig byggnad som efter ty därom av Konungen stadgats är att hänföra till nybyggnad.

5 KAP.

Särskilda civilförsvarsåtgärder vid krig eller krigsfara.

Utrymning och inkvartering.

34 §.

Vid krig eller krigsfara, vari riket befinner sig, äger Konungen eller den myndighet Konungen bestämmer uppmana eller ålägga invånare inom område, som blivit eller kan antagas bliva utsatt för fientlig verksamhet eller inom vilket eljest militära åtgärder av synnerlig betydelse vidtagas eller kunna förväntas, att lämna sin bostad och taga uppehåll utom angivet område under den tid, för vilken uppmaningen eller åläggandet gäller (*utrymning*). Ej må uppmaning eller åläggande som nu sagts meddelas i vidare mån än det prövas erforderligt för befolkningens skyddande mot följderna av fientlig verksamhet eller eljest hänsynen till rikets försvar det kräver.

35 §.

I den mån det prövas nödigt för vinnande av det med utrymning avsedda syftet, äger Konungen eller den myndighet Konungen bestämmer meddelade föreskrifter rörande uppehållsplats för dem som på grund av beslutet om utrymning lämna sin bostad.

36 §.

Inom civilförsvarsområde skola vidtagas åtgärder för inkvartering och utspisning av samt annat bistånd åt dem, som blivit i behov härav i anledning av krigsskada eller utrymning eller andra med krig eller krigsfara sammanhängande förhållanden.

Bortflyttningsförbud och bortflyttningstillstånd.

37 §.

Konungen eller den myndighet Konungen bestämmer äger vid krig eller krigsfara, vari riket befinner sig, meddela förbud för dem som uppehålla sig inom visst område att lämna detsamma (*bortflyttningsförbud*).

Myndighet, som beträffande visst område beslutat om utrymning, äger utan särskilt bemyndigande meddela dem inom området, vilka icke omfattas av utrymningsbeslutet, förbud som i första stycket sägs.

38 §.

Bortflyttningsförbud må meddelas allenast,

a) då det kan befaras, att militära åtgärder av synnerlig betydelse, vilka vidtagas eller kunna förväntas inom området, eljest skulle bliva väsentligt försvårade;

b) då tillgängliga transportmedel äro nödvändiga för transporter som böra äga företräde framför bortflyttningen;

c) då bortflyttning är förenad med uppenbar livsfara; eller

d) då behovet i orten av arbetskraft för civilförsvarets verksamhet eljest icke skulle bliva tillgodosett.

39 §.

Enskilt näringsföretag må, sedan högsta civilförvarsberedskap anbefallts, icke förflytta sin verksamhet till annan ort utan tillstånd av civilförvarsstyrelsen eller, enligt dennas bemyndigande, av länsstyrelsen eller civilförsvarschefen (*bortflyttningstillstånd*).

Bortflyttningstillstånd må icke vägras, med mindre hinder mot bortflyttningen möter med hänsyn till försvaret eller folkförsörjningen eller eljest till det allmänna.

Undanförsel och förstöring.

40 §.

I ändamål att förhindra, att varuförråd, maskiner, boskap, fordon, fartyg och annan egendom av betydelse för försvaret eller folkförsörjningen eller eljest för det allmänna genom fiendens åtgöranden förstöras eller annorledes gå förlorade, äger Konungen eller den myndighet Konungen bestämmer vid krig eller krigsfara, vari riket befinner sig, föreskriva, antingen att egendomen skall bortföras till civilförvarsområde med mindre utsatt läge (*bortförande*) eller ock att egendomen skall inom civilförvarsområde flyttas till annan förvaringsplats eller fördelas å flera sådana (*utspridning*.) Bortförande och utspridning benämnas gemensamt *undanförsel*.

Beslut om undanförsel må ock avse vad som tillverkas eller eljest framvinnes efter beslutets meddelande.

Till undanförsel hänföres i denna lag jämväl förflyttning från ort till annan av viss industriell eller annan verksamhet av betydelse som förut sagts.

41 §.

Bortförd egendom må ej flyttas från det civilförvarsområde, dit egendomen enligt beslutet om bortförande förts, utan tillstånd av Konungen eller av den myndighet Konungen bestämmer eller på andra villkor än dem som angivas i tillståndet.

42 §.

För ändamål som i 40 § sägs äger Konungen eller den myndighet Konungen bestämmer vid krig eller krigsfara, vari riket befinner sig, föreskriva, att egendom av beskaffenhet som avses i nämnda lagrum ej må föras till visst område av riket eller ock må föras till visst område allenast efter tillstånd och på villkor som angivas i tillståndet.

43 §.

Föreligger trängande fara för att egendom av beskaffenhet, att fiendens innehav därav skulle väsentligen underlätta hans krigsansträngningar, skall falla i fiendens hand och tillåter ej tiden att egendomen undanföres eller

möter hinder häremot till följd av egendomens beskaffenhet eller på grund av brist på transportmedel eller andra därmed jämförliga förhållanden, äger Konungen eller den myndighet Konungen bestämmer föreskriva, att egendomen skall förstöras eller eljest försättas ur brukbart skick (*förstöring*).

Allmänna påbud.

44 c§.

Om alarmering och mörkläggnig, så ock om trafiken samt den allmänna ordningen och säkerheten under civilförsvarsberedskap äger Konungen meddela särskilda bestämmelser.

Länsstyrelsen äger förordna, att sålunda utfärdade bestämmelser skola äga tillämpning jämväl under civilförsvarsövning, och därvid tillika meddela föreskrifter, i vad mån allmänheten samt industrier och andra företag skola medverka vid övningen; dock skall, där denna är avsedd att pågå längre tid än tre dagar, Konungens medgivande härtill inhämtas.

Under högsta civilförsvarsberedskap äger länsstyrelsen förordna om förbud mot användande av samlingslokal, såvitt för besökande i lokalen beräknat skyddsrum icke finnes att tillgå.

6 KAP.

Kommunerna och civilförsvaret.

45 §.

1 mom. Det åligger kommun att, i enlighet med gällande organisationsplan, ekonomiskt och materiellt svara för upprätthållande av det allmänna civilförsvaret, däri inbegripet anordnande av allmänna skyddsrum och källarmursgenombrott för sådana.

Där två eller flera kommuner helt eller delvis ingå i samma civilförsvarsområde, skola kommunerna gemensamt svara för civilförsvarets upprätthållande, i vad det enligt planen hänför sig till civilförsvarsområdet i dess helhet, och i övrigt var för sig. De gemensamma kostnaderna skola förskjutas av den kommun, inom vilken civilförsvarschefen enligt planen under högsta civilförsvarsberedskap skall hava sin uppehållsort, eller, då uppehållsorten är belägen utom civilförsvarsområdet, av den kommun länsstyrelsen bestämmer.

I den mån de gemensamma kostnaderna icke enligt 47 § täckas av statsmedel, skola de årligen fördelas mellan kommunerna i förhållande till det antal skattekronor och skatteören, som inom varje kommun eller del av kommun påförts de skattskyldiga vid nästföregående års taxering till allmän kommunalskatt. Påstår kommun, att särskilda skäl finnas för annan fördelningsgrund, såsom att vidtagen åtgärd kan antagas bliva till särskilt gagn för viss kommun, eller uppkommer eljest tvist mellan kommunerna beträffande skyldigheten att bidra till kostnaderna, äger länsstyrelsen efter framställning förordna, hur fördelningen skall ske. Sådan framställning skall göras sist inom tre månader efter det kommun anmodats erlægga sin kostnadsandel eller, där framställningen göres av kommun som förskjutit kostnaden, efter utgången av det kalenderår, under vilken kostnaden förskjutits.

Till den kommun, som förskjutit de gemensamma kostnaderna, hava övriga kommuner att i överensstämmelse med fördelning enligt tredje stycket utgiva på dem belöpande andelar av kostnaderna.

2 mom. I fråga om det särskilda civilförsvaret inom kommunen har denna att, i den mån skyldighet härutinnan icke åvilar ägare eller innehavare av

anläggning eller byggnad, sörja för att personalen i erforderlig omfattning utbildas och övas, så ock att anordna källarmursgenombrott för enskilda skyddsrum.

3 mom. Kommun har att i avseende å civilförsvarsområde, till vilket kommunen helt eller delvis hör, genom sina myndigheter lämna civilförsvarschefen biträde i sådana frågor rörande civilförsvaret som hava samband med de särskilda myndigheternas verksamhetsområden,

46 §.

1 mom. I varje kommun skola de kommunen med avseende å civilförsvaret åvilande uppgifterna handhavas av en *civilförsvarsnämnd*. Denna har därjämte att ombesörja de övriga uppgifter, som enligt lag eller författning skola ankomma på sådan nämnd.

Kommun skall tillsätta särskild civilförsvarsnämnd; dock må kommun, som har ett invånarantal understigande 3,000 eller erhållit länsstyrelsens tillstånd därtill, kunna uppdraga i stad åt drätselkammaren och på landet åt kommunalnämnden att vara civilförsvarsnämnd. Har kommunalförbund bildats för handhavande av civilförsvaret, må förbundsdirektionen utgöra civilförsvarsnämnd för de i förbundet ingående kommunerna.

Är civilförsvarschef ledamot eller ersättare i kommunalnämnd, drätselkammare eller förbundsdirektion, åt vilken uppdragits att vara civilförsvarsnämnd, äger civilförsvarschefen icke deltaga i de till civilförsvarsnämnden hörande ärendenas handläggning i vidare mån än som stadgas i 4 mom. Är civilförsvarschefen i enlighet med nämnda stadgande närvarande vid civilförsvarsnämndens sammanträde, må hänsyn härtill ej tagas vid avgörande av fråga, huruvida beslutfört antal ledamöter är tillstädes.

2 mom. Särskild civilförsvarsnämnd utses av dem, som i allmänhet utöva kommunens beslutanderätt, samt består av tre eller fem ledamöter, av vilka minst en skall vara kvinna.

Uppdraget att vara ledamot av särskild civilförsvarsnämnd gäller för fyra år. Avgår ledamot under den för honom bestämda tjänstgöringstiden, anställs fyllnadsval; och skall den sålunda valde tjänstgöra under den tid som för den avgångne återstått.

För varje ledamot skall, med iakttagande av vad i första och andra styckena stadgas, utses en ersättare.

Civilförsvarschef må ej vara ledamot eller ersättare i särskild civilförsvarsnämnd, ej heller

- a) den som icke uppnått tjugufem års ålder;
- b) den som icke råder över sig och sitt gods.

Ledamot eller ersättare i särskild civilförsvarsnämnd må kunna avsäga sig uppdraget,

- a) om han icke är boende inom kommunen;
- b) om han är ämbets- eller tjänsteman och av sin befattning hindras att fullgöra uppdraget;
- c) om han efter fyra års tjänstgöring såsom ledamot i nämnden är i tur att därifrån avgå;
- d) om han uppnått sextio års ålder eller eljest uppgiver hinder, som av den väljande myndigheten godkännes.

3 mom. Särskild civilförsvarsnämnd utser inom sig ordförande och vice ordförande för ett år i sänder. Endera av ordföranden och vice ordföranden skall vara icke krigstjänstskyldig person. Äro både ordföranden och vice ordföranden hindrade att bevista sammanträde, utses ordförande för tillfället.

Nämnden sammanträder så ofta göromålens omfattning och beskaffenhet därtill föranleda.

Består nämnden av fem ledamöter, må ärende ej av nämnden företagas till avgörande, där ej minst tre ledamöter eller ersättare äro tillstädes samt, för det fall att de närvarande äro allenast tre, dessa tillika äro om beslutet ense. Består nämnden av tre ledamöter, må ärende icke företagas till avgörande, med mindre samtliga ledamöter eller ersättare äro tillstädes. Vid val inom nämnden så ock vid tillsättande av tjänstebefattning sker omröstning med slutna sedlar, där så begäres, och skilje lotten mellan dem som erhållit lika antal röster. I övrigt verkställs omröstning öppet, därvid den mening blir gällande, varom de flesta röstande förena sig. Äro vid öppen omröstning rösterna på vardera sidan lika många, gäller den mening som biträdes av ordföranden.

Vid nämndens sammanträde skall föras protokoll, vars riktighet granskas genast eller sist vid nästa sammanträde. Nämnden äger uppdraga åt en eller flera av sina ledamöter att verkställa denna granskning.

4 mom. Vid civilförsvarnämnds sammanträde äger civilförsvarschefen att närvara och deltaga i överläggningarna men ej i besluten ävensom att, där han så önskar, få sin mening antecknad till protokollet.

Länsstyrelsen äger kalla civilförsvarnämnd att sammanträda med länsstyrelsen eller dess representant. Civilförsvarschefen äger ock påkalla sammanträde av nämnden för behandling av uppgiven fråga.

47 §.

1 mom. För kostnad, som kommun fått vidkännas på grund av 45 § 1 och 2 mom., äger kommunen erhålla statsbidrag med två tredjedelar av kostnadens belopp, därest icke nedan i detta kapitel ännorlunda stadgas.

2 mom. Statsbidrag utgår icke för kostnad som avser

a) avlöning och annan ersättning för tjänstgöring, som enligt 20 § skall anses fullgjord i den kommunala anställningen;

b) anskaffande av materiel, utrustning och annan egendom, som kommunen ställt till förfogande, i den mån densamma anskaffats eller kan förväntas komma att huvudsakligen användas för annat ändamål än för civilförsvaret;

c) administration av andra åtgärder inom civilförsvaret än sådana som avse inkvartering och därmed sammanhängande sociala uppgifter;

d) förvaring, underhåll och kontroll av materiel, utrustning och annan egendom;

e) rese- och traktamentsersättning, som under tid, då civilförsvarsberedskap icke råder, utgår till annan än civilförsvarschef eller ställföreträdare och ej avser deltagande i utbildningskurs, som för flera civilförsvarsområden anordnas av civilförsvarsstyrelsen eller länsstyrelsen eller på dessa myndigheters föranstaltande;

f) lokaler för annan utbildning än sådan, som anordnas av civilförsvarsstyrelsen eller länsstyrelsen.

3 mom. Kommun äger erhålla statsbidrag med kostnadens hela belopp i vad avser

a) avlöning och annan ersättning, enligt vad därom är särskilt föreskrivet, till civilförsvarschef och ställföreträdare ävensom under civilförsvarsberedskap till annan civilförsvarspliktig personal än sådan vars tjänstgöring skall enligt 20 § anses fullgjord i den kommunala anställningen;

b) inkvartering och därmed sammanhängande uppgifter av social natur, i den mån kostnaderna icke äro av beskaffenhet som i 2 mom. under a), b), d), e) eller f) sägs, med rätt likväl för Konungen att, såframt åtgärderna avse allenast civilförsvarsområdets egna invånare, bestämma statsbidraget till endast två tredjedelar.

48 §.

Statsbidrag enligt 47 § fastställas för varje kalenderår av länsstyrelsen, där ej Konungen annorlunda förordnar. Statsbidraget må ej i något fall beräknas å högre belopp än det vartill kostnaden i varje särskilt fall skäligen kan skattas.

Ansökan om statsbidrag för visst kalenderår skall göras före utgången av nästa kalenderår, med rätt likväl för Konungen att medgiva prövning av ansökan ändå att den göres senare.

Länsstyrelsen äger att till kommun utgiva förskott å statsbidrag i enlighet med de närmare föreskrifter Konungen meddelar.

49 §.

Där särskilda omständigheter det föranleda, äger Konungen medgiva, att kommun må erhålla statsbidrag för sina kostnader jämlikt 45 § jämväl i andra fall eller med högre belopp än förut stadgats.

50 §.

Har hos kommun anställd personal, tillhörande det allmänna civilförsvaret, jämlikt 8 § tagits i anspråk för tjänstgöring utom det egna civilförvarsområdet, äger kommunen av statsmedel erhålla skäligen gottgörelse för avlöning och annan ersättning, som kommunen på grund av 20 § utgivit för tjänstgöringen.

Där under högsta civilförvarsberedskap till allmänt civilförsvaret hörande materiel eller annan egendom avsevärt skadats på grund av fientlig verksamhet eller ock under användning utom det egna civilförvarsområdet, äger den kommun, som anskaffat materielen eller egendomen, att av statsmedel erhålla skäligen gottgörelse.

Gottgörelse enligt denna paragraf bestämmas av länsstyrelsen i det län, där den ersättningsberättigade kommunen är belägen.

51 §.

Ingår municipalsamhälle eller del därav i civilförvarsområde skola följande särskilda bestämmelser gälla:

1. Vad i 45 § 3 mom. stadgas skall äga motsvarande tillämpning å municipalsamhället.

2. Municipalsamhället är skyldigt att till förfogande för allmänna civilförsvaret inom området ställa materiel, utrustning och annan egendom, som är behövligen för civilförsvaret och tillhör eller innehaves av municipalsamhället.

3. Municipalsamhället äger enahanda rätt till gottgörelse av statsmedel som beträffande kommun stadgas i 50 §.

7 KAP.

Fastighetsägarna och civilförsvaret, m. m.

Hemskydd och verkskydd.

52 §.

Ägare av byggnad, för vilken hemskydd skall vara organiserat, är pliktig att anskaffa, förvara och underhålla materiel och utrustning, som erfordras för hemskyddets verksamhet.

53 §.

Ägare av anläggning eller byggnad, för vilken verkskydd skall vara organiserat, är pliktig

a) att verkställa erforderlig planläggning av verkskyddet;

b) att anskaffa, förvara och underhålla materiel, utrustning och andra förnödenheter, som erfordras för verkskyddets verksamhet;

c) att i mån av behov inrätta, utrusta och underhålla ledningscentral och andra uppehållsplatser för verkskyddspersonalen;

d) att enligt bestämmelser som Konungen utfärdar sörja för utbildning av verkskyddspersonalen; samt

e) att i övrigt vidtaga de särskilda anordningar och åtgärder, som äro erforderliga för verkskyddets verksamhet.

Den som driver verksamhet inom anläggning eller byggnad, för vilken verkskydd finnes, är pliktig att utgiva ersättning för tjänstgöring i verkskyddet till de i hans tjänst anställda. Ersättningen skall utgå enligt de grunder Konungen bestämmer.

54 §.

Är anläggning eller byggnad i sin helhet upplåten till någon med nyttjanderätt, skall vad i 52 och 53 §§ stadgas om ägare i stället gälla nyttjanderättshavaren, där ej länsstyrelsen för visst fall annorlunda förordnar; dock att, där nyttjanderätten avser kortare tid än två år, det allenast skall åligga nyttjanderättshavaren att planlägga verkskyddet, sörja för utbildningen av dess personal samt vårda hemskyddets eller verkskyddets materiel.

55 §.

Länsstyrelsen äger, där överenskommelse ej kan träffas, förordna, att för två eller flera byggnader eller anläggningar gemensamt hemskydd eller verkskydd skall organiseras, samt bestämma de grunder, enligt vilka kostnaden skall fördelas.

56 §.

Har jämlikt 8 § verkskydd tagits i anspråk utom anläggning eller byggnad, för vilken det är avsett, skall skälig ersättning av statsmedel utgå dels för vad som utgivits till verkskyddspersonalen enligt 53 § andra stycket, dels för skada å materiel eller annan egendom, där skadan ej är ringa.

Anspråk på ersättning prövas i den ordning som är stadgad beträffande rekvisition för krigsmaktens behov.

57 §.

Bedrives inom anläggning eller byggnad industriell eller annan verksamhet av väsentlig betydelse för försvaret eller folkförsörjningen och påkallas av hänsyn till fara för fientlig verksamhet särskilda åtgärder till förhindrande av spioneri och sabotage eller eljest till säkerställande av driften och förebyggande av skada, såsom anordnande av bevakning, inhägnad, maskinskydd eller reservförråd, äger länsstyrelsen ålägga den som driver verksamheten eller, om särskilda skäl därtill äro, anläggningens eller byggnadens ägare att vidtaga sådana åtgärder.

I den mån driften är avsedd att fortgå även då platsen för verksamhetens bedrivande omedelbart hotas av fientligt anfall, skola för personalen vidtagas härav betingade särskilda skyddsanordningar.

Om rätt i vissa fall till ersättning av statsmedel stadgas i 70 §.

58 §.

Ägare eller innehavare av byggnad eller anläggning, så ock den vilken i fråga om tillsyn å byggnaden eller anläggningen företräder ägaren eller innehavaren är pliktig att tillhandagå civilförsvarschefen eller annan, som verkställer inskrivning i civilförsvaret, med införskaffande av upplysningar rörande dem som bo eller hava sin verksamhet inom byggnaden eller anläggningen samt att till dem förmedla ålägganden och andra meddelanden från civilförsvarschefen.

Vad nu sagts skall äga motsvarande tillämpning å arbetsgivare eller den som företräder honom i avseende å de i arbetsgivarens tjänst anställda.

Skyddsrum och andra anordningar.

59 §.

Ägare av anläggning eller byggnad är pliktig att inrätta, utrusta och underhålla enskilt skyddsrum, som jämlikt 24 § skall finnas för anläggningen eller byggnaden.

Innehar någon med nyttjanderätt fastighet eller byggnad eller del därav, inom vilken ägaren avser att inrätta skyddsrum, äger nyttjanderättshavaren ej motsätta sig åtgärden.

60 §.

Kan ej överenskommelse träffas om anordnande av gemensamt skyddsrum efter vad i 24 § 2 mom. sägs, ankommer det på länsstyrelsen att förordna om sådant skyddsrum och dess belägenhet, så ock att bestämma grunderna för kostnadens fördelning.

Finnes ägare icke skäligen kunna inrätta erforderligt skyddsrum i egen fastighet eller byggnad och kan behovet av skyddsrum icke lämpligen tillgodoses genom anordnande av gemensamt skyddsrum, äger länsstyrelsen medgiva ägaren rätt att inrätta skyddsrum i annan tillhörig fastighet eller byggnad.

61 §.

För skada eller intrång, som genom inrättande av gemensamt skyddsrum eller av skyddsrum i annan tillhörig fastighet eller byggnad åsamkas ägaren till den fastighet eller byggnad i vilken skyddsrummet inrättas, må ägaren, om skadan eller intrånget icke är att anse såsom allenast ringa, erhålla skälig ersättning. Motsvarande rätt till ersättning tillkommer jämväl nyttjanderätts-havare.

Hos länsstyrelsen skall i förväg ställas pant eller borgen för ersättningens gäldande; dock skall vad sålunda stadgas icke gälla kronan eller kommun.

62 §.

Ägare av anläggning eller byggnad är ytterligare pliktig

a) att vidtaga de särskilda anordningar som äro erforderliga för alarmering under civilförsvarsberedskap av dem som vistas i eller vid anläggningen eller byggnaden;

b) att vidtaga nödiga anordningar för anläggningens eller byggnadens mörkläggnings under civilförsvarsberedskap; samt

c) att, där det finnes vara av särskild betydelse att anläggningen eller byggnaden maskeras, under civilförsvarsberedskap tåla eller vidtaga sådan härför erforderlig åtgärd, som av länsstyrelsen eller, efter länsstyrelsens be- myndigande, av civilförsvarschefen anbefalles.

Är anläggningen eller byggnaden helt eller delvis upplåten till annan, skall i fråga om skyldighet som under b) sägs ägaren vara ansvarig för anskaffande och tillpassande av mörkläggningsmateriel ävensom för anskaffande och uppsättande av anordningar för dess anbringande, medan innehavaren skall svara för materielens anbringande och övriga åtgärder för mörkläggnings- Vad under c) stadgas skall jämväl gälla innehavare.

Om rätt i vissa fall till ersättning av statsmedel för åtgärd under c) stadgas i 70 §.

63 §.

Har byggnad, som användes eller lämpligen kan användas för bostadsändamål, skadats genom fientlig verksamhet, är byggnadens ägare eller innehavare, där högsta civilförsvarsberedskap råder, pliktig att ställa sig till efterrättelse de föreskrifter i fråga om byggnadens iordningställande, som meddelas av länsstyrelsen eller civilförsvarschefen. Ej må dock på grund härav någon åläggas skyldighet att själv ombesörja åtgärd, om härigenom oskälig kostnad eller väsentlig olägenhet skulle åsamkas honom.

Utrymning, undanförsel och förstöring.

64 §.

Har beträffande viss ort beslut om utrymning meddelats, åligger det envar som omfattas av beslutet att ställa sig till efterrättelse de särskilda föreskrifter som må hava utfärdats.

Den som å nu nämnd ort driver barnhem, sjukhus, ålderdomshem eller annan vårdanstalt är skyldig att utan ersättning ställa utrustning, som under utrymningen icke är behöfelig för någon av anstalten i sagda ort utövad verksamhet, till förfogande för förläggning i vilken personer från anstalten skola inkvarteras.

65 §.

Där till följd av utrymning förläggning anordnats för dem, som äro elever vid eller intagna å undervisnings- eller vårdanstalt, skall vid förläggningen anställd personal med arbetsuppgifter, för vilkas fullgörande särskild personal redan före utrymningen var anställd vid anstalten, avlönas av den som före utrymningen svarade för avlöningen till sådan personal.

66 §.

Har beslut meddelats om undanförsel av viss egendom, åligger det ägare eller innehavare av sådan egendom att, om det i beslutet angivits eller av civilförsvarsmyndighet påfordras, själv ombesörja undanförseln och därvid ställa sig till efterrättelse de bestämmelser beträffande undanförseln, som må hava meddelats. Möter hinder att ombesörja undanförseln, skall anmälan här- om ofördröjligen göras.

Ägaren eller innehavaren är skyldig att, om myndighet ombesörjer undanförseln, lämna nödigt biträde.

På anfordran av civilförsvarsmyndighet är ägaren eller innehavaren skyldig att medverka vid förberedande åtgärder för undanförseln.

67 §.

För transport av egendom, som dess ägare eller innehavare verkställt till fullgörande av beslut om undanförsel, så ock för biträde som lämnats myndighet med undanförsel eller med förberedande åtgärder härför, utgår ersättning av statsmedel, i den mån ej omständigheterna annat föranleda. Har kostnad eljest åsamkats ägaren eller innehavaren till följd av undanförsel och står kostnaden i uppenbart missförhållande till den nytta åtgärden kan medföra för honom, är han jämväl för sådan kostnad berättigad till ersättning av statsmedel efter vad som finnes skäligt.

Har egendom undanförts genom myndighets försorg och föreligga sådana omständigheter att, därest ägaren verkställt transporten, han själv skolat svara för kostnaden härför, är han pliktig att återgälda myndigheten samma kostnad. Vad nu sagts skall äga motsvarande tillämpning i fråga om kostnad, som myndighet haft för vård av undanförd egendom. Till säkerhet för fordran som här avses äger myndigheten att av egendomen kvarhålla så mycket som svarar mot fordringen.

Anspraak på ersättning prövas i den ordning som är stadgad beträffande rekvisition för krigsmaktens behov.

68 §.

Vad i 66 § är stadgat i fråga om undanförsel skall i tillämpliga delar gälla beträffande förstöring av egendom, med iakttagande att vad som sägs om civilförsvarsmyndighet skall hava avseende jämväl å militär myndighet.

För biträde med vidtagande av förberedande åtgärder för egendoms förstöring skall ersättning av statsmedel utgå efter vad i 67 § sägs.

Gemensamma bestämmelser.

69 §.

Där länsstyrelsen i fråga om viss egendom finner annan åtgärd än förut i detta kapitel sägs oundgänglig för tillgodoseende av ändamål, som civilförsvaret har att ombesörja, äger länsstyrelsen ålägga egendomens ägare eller innehavare att tåla eller vidtaga åtgärden.

Om rätt i vissa fall till ersättning av statsmedel stadgas i 70 §.

70 §.

Har någon med stöd av 29 § ålagts att anordna enskilt skyddsrum av särskild beskaffenhet eller med stöd av 57 §, 62 § första stycket under c) eller 69 § att vidtaga eller tåla åtgärd som i nämnda lagrum avses, är han för kostnad eller skada som åsamkats honom berättigad till ersättning av statsmedel efter vad skäligen finnes. Vid ersättningens bestämmande skall hänsyn tagas till den nytta åtgärden kan medföra för honom. Är kostnaden eller skadan ringa, utgår icke ersättning.

Anspråk på ersättning prövas i den ordning som är stadgad beträffande rekvisition för krigsmaktens behov.

71 §.

Om anläggning eller byggnad eller del därav innehaves med nyttjanderätt vid fullbordandet av sådan särskild anordning eller åtgärd, som jämlikt denna lag eller med stöd därav lämnad föreskrift åligger ägaren, är nyttjanderätts-havaren, såframt därefter minst två år återstå av tiden för nyttjanderätten och det finnes uppenbart obilligt, att ägaren skall vidkännas hela kostnaden, pliktig att på yrkande av ägaren utgiva skäligen bidrag härtill.

72 §.

Skall för byggnad som tillhör bostadsrättsförening hemskydd organiseras eller särskild anordning eller åtgärd vidtagas, som jämlikt denna lag byggnadens ägare har att ombesörja, äro bostadsrättshavarna, utan hinder av vad i föreningens stadgar bestämts, pliktiga att tillskjuta det belopp, som erfordras för bestridande av kostnaden. Å beslut om tillskott för sådant ändamål skall vad i 60 § 1 lagen om bostadsrättsföreningar är stadgat ej äga tillämpning.

73 §.

För utrönande av de åtgärder som vidtagits eller böra vidtagas till skydd mot spioneri, sabotage eller skada i övrigt av fientlig verksamhet, så ock i vad mån anläggningen eller byggnaden lämpligen kan användas för civilförsvaret äger civilförsvarsmyndighet besiktiga anläggningen eller byggnaden.

74 §.

Det åligger envar att vid förfrågan av vederbörlig myndighet lämna upplysning, huruvida och till vilken myckenhet han innehar egendom som kan komma att erfordras för civilförsvaret eller bliva föremål för åtgärd enligt denna lag.

Vägrar någon att lämna begärd upplysning eller finnes skäligen anledning misstänka, att han söker vilseleda myndighet rörande förhållanden varom upplysning begärts, må under civilförsvarsberedskap undersökning verkställas av kontor, lagerlokal eller annan lägenhet varöver han förfogar, så ock granskning ske av hans handelsböcker och affärshandlingar. I fråga om befogenhet att besluta angående undersökning eller granskning som nu nämnts samt beträffande tid då undersökning må äga rum och förfarandet därvid skola bestämmelserna angående husrannsakan äga tillämpning.

75 §.

Såsom ägare av anläggning, byggnad eller annan egendom anses i denna lag jämväl den, som innehar egendomen med fri förfoganderätt eller fideikommissrätt eller därmed jämförlig rätt.

8 KAP.

Förfoganderätt för civilförsvarets behov.

76 §.

I den mån det provas nödigt för fullgörande av sådan uppgift i avseende å civilförsvaret som åvilar kommun, äger vederbörande civilförsvarschef, där-est behovet icke med tillräcklig skyndsamhet kan tillgodoses genom frivillig överenskommelse, att för kommunens räkning, i enlighet med vad i detta kapitel närmare stadgas, under civilförsvarsberedskap taga i anspråk markområden, byggnader, utrymnen, livsmedel, transportmedel, utrustningspersö-
lar, materiel och annan egendom, som finnes inom civilförsvansområdet och innehaves av annan än staten.

Vad nu stadgats skall i fråga om anordnande av allmänt skyddsrum samt källarmursgenombrott i tillämpliga delar gälla jämväl under tid, då civilförsvarsberedskap icke råder; dock att vad som sägs om civilförsvarschef skall hava avseende å länsstyrelsen.

77 §.

Då egendom tages i anspråk, skall såvitt möjligt hänsyn tagas till ägarens eller innehavarens tillgång å egendom, varom fråga är, och behov därav för sin näring. Vad som oundgängligen erfordras för någons näring må ej utan tvingande skäl tagas i anspråk.

78 §.

1 mom. Har ägare eller innehavare av byggnad som tages i anspråk stadigvarande bostad i byggnaden, skall på anfordran nödigt bostadsutrymme där anvisas honom och hans familj.

2 mom. Tages byggnad eller del därav i anspråk för inkvartering av personer vilka till följd av beslut om utrymning lämna sin bostad och tillhör byggnadens ägare eller innehavare eller medlem av hans familj befolkningsgrupp som omfattas av sådant beslut, äge han, om han vill taga bostad i byggnaden, få åt sig där anvisat nödigt bostadsutrymme.

Har den, som själv tillhör nu nämnd befolkningsgrupp eller i vars familj finnes någon som tillhör sådan grupp, med ägare eller innehavare av byggnad som tagits i anspråk för angivna ändamål träffat avtal om upplåtande av nyttjanderätt till byggnaden eller del därav, äge nyttjanderättshavaren och hans familj, i den mån vederbörande tillhör nyssnämnda befolkningsgrupp, få åt sig anvisat nödigt bostadsutrymme i byggnaden.

Där genom anvisande av bostadsutrymme efter vad nu sagts allvarligt hinder skulle uppkomma för byggnadens användande till förläggning i enlighet med förefintlig plan, skall bostadsutrymme i stället anvisas inom annan byggnad i samma civilförsvansområde.

79 §.

Markområden, byggnader och utrymnen, så ock transportmedel, vilka icke stadigvarande erfordras för civilförsvarets behov, tagas i anspråk med nyttjanderätt. Egendom, som kan antagas bliva förbrukad eller förstörd eller komma att väsentligt minska i värde, tages i anspråk med äganderätt. Annan egendom tages i anspråk med nyttjanderätt, såvida icke civilförsvarschefen finner lämpligt eller ägaren påfordrar, att egendomen övertages med äganderätt.

80 §.

Ägare eller innehavare av egendom, som tagits i anspråk med nyttjanderätt, är skyldig att, i den mån det påfordras, tåla eller vidtaga ändring eller förflyttning av inredning eller utrustning, som hör till egendomen, samt att i öv-

rigt tåla de åtgärder beträffande egendomen, som civilförsvarschefen finner erforderliga.

81 §.

1 mom. Har egendom tagits i anspråk jämlikt 76 § eller åtgärd vidtagits jämlikt 80 §, är egendomens ägare eller innehavare berättigad till ersättning efter vad nedan sägs. Ersättning gäldas av den kommun, som har att i första hand svara för tillgodoseende av det behov för vilket egendomen tages i anspråk.

För egendom, som övertages med äganderätt, lämnas ersättning med belopp, som provas skäligt med hänsyn till nödiga kostnader vid produktion eller återförsäljning, normal handelsvinst eller andra på prissättningen regelmässigt inverkan förhållanden. Övertages med äganderätt egendom, som på grund av tidigare tagande i anspråk innehaves med nyttjanderätt, skall vid ersättningens bestämmande skälig hänsyn tagas till den ersättning, som utgått för egendomens nyttjande.

Då egendom tages i anspråk med nyttjanderätt, lämnas ersättning efter enahanda grund för den för ägaren eller innehavaren förlorade avkastningen eller nyttan. Har egendomen i fall som nu sägts lidit skada eller avsevärd försämring, lämnas skälig ersättning härför.

Har åtgärd som i 80 § sägs vidtagits, må efter vad skäligt finnes ersättning lämnas för den kostnad ägaren eller innehavaren till följd därav fått vidkännas samt för skada eller avsevärd försämring, som åsamkats egendomen genom åtgärden.

2 mom. För transport till avlämningsplats av egendom som tagits i anspråk, för transport till hemorten av egendom som efter nyttjande avhämtas, så ock för sådan inställelse å avlämningsplats som föranletts av egendomens tagande i anspråk utgår ersättning enligt de grunder Konungen bestämmer.

82 §.

Har genom frivillig överenskommelse nyttjanderätt till egendom för det allmänna civilförsvarets behov upplåtits till kommun och lider egendomen skada eller avsevärd försämring, vartill hänsyn ej tagits vid överenskommelsen, äger upplåtaren påkalla ersättningsfrågans prövning.

83 §.

Anspråk på ersättning provas i den ordning, som är stadgad beträffande rekvisition för krigsmaktens behov, med iakttagande att efter taxa utgående ersättning till beloppet fastställs av civilförsvarschefen. Ändå att egendom som tages i anspråk är avsedd att tillhandahållas endast vid särskilda tillfällen, må ersättningen bestämmas en gång för alla, dock att inskränkning härigenom icke sker i rätten till ersättning för skada som ej förutsetts.

84 §.

Har någon till säkerhet för fordran panträtt i egendom som tagits i anspråk med äganderätt, äger han, ändå att fordringen ej är till betalning förfallen, framför ägaren rätt att ur ersättningsbeloppet utfå sin fordran. Samma skall ock gälla i fråga om den, som har rätt att kvarhålla egendomen till säkerhet för förfallen fordran.

Ersättningsbelopp för egendom som är utmätt skall, om borgenären det yrkar, utgivas till utmätningsmannen. Avser ersättningsbeloppet egendom som satts i kvarstad eller under skingringsförbud, skall beloppet, där part det äskar, utgivas till överexekutor, och har denne att med beloppet förfara på sätt i 186 § utsökningslagen är för där avsett fall stadgat.

85 §.

I den mån det provas oundgängligt för fullgörande av annan uppgift i avseende å civilförsvaret än i 76 § sägs, äger civilförsvarsmyndighet, i enlighet

med vad Konungen därom närmare förordnar, under civilförsvarsberedskap taga i anspråk egendom, som innehaves av annan än staten. Härvid skola i tillämpliga delar bestämmelserna i 76—84 §§ lända till efterrättelse; dock med iakttagande att ersättning för egendom som tagits i anspråk eller för åtgärd som vidtagits skall utgå av statsmedel samt att ersättning, som skall utgå efter taxa, skall till beloppet fastställas av den civilförsvarsmyndighet, som utövat förfoganderätten.

86 §.

Vägrar eller försummar någon att behörigen eller i rätt tid tillhandahålla civilförsvarsmyndighet egendom som myndigheten, beslutat taga i anspråk, äge polismyndighet att hos vederbörande uttaga egendomen i fråga. Kan dröjsmålet medföra våda och är polismyndighet icke att tillgå, tillkommer samma rätt civilförsvarsmyndighet.

9 KAP.

Straff, vite, besvär m. m.

87 §.

Uteblir någon utan anmält laga förfall från tjänstgöring i civilförsvaret, som jämlikt denna lag åvilar honom och vartill han blivit i vederbörlig ordning kallad, eller avviker han olovligen därifrån, må han på framställning av civilförsvarschefen genom polismyndighetens försorg omedelbart på egen bekostnad hämtas. Samma lag vare, om civilförsvarspiktig utan anmält laga förfall underlåter att efterkomma jämlikt 18 § utfärdad kallelse till personlig inställelse.

88 §.

Är någon jämlikt bestämmelse i 6 eller 7 kap. eller föreskrift som meddelas med stöd av dylik bestämmelse skyldig att något fullgöra och brister vederbörande härutinnan, äger länsstyrelsen förelägga lämpligt vite. Länsstyrelsen må ock i sådant fall lämna erforderlig handräckning eller ombesörja föreskriven åtgärd samt uttaga kostnaden härför av den försumlige, i den mån denne icke på grund av stadgande i denna lag är berättigad till ersättning för kostnaden.

89 §.

1 mom. Den som underlåter att i enlighet med 15 § lämna upplysningar om där avsedda förhållanden böte tio kronor.

Varder någon fälld till ansvar för förseelse som i första stycket sägs, äge ock domstolen vid vite förelägga honom att fullgöra sin upplysningsskyldighet.

2 mom. Civilförsvarspiktig, som jämlikt 18 § kallats att inställa sig personligen men utan laga förfall uteblir, böte högst femtio kronor.

Har den civilförsvarspiktige laga förfall för sin utevaro men underlåter han att, så snart ske kan, anmäla förfallet hos civilförsvarsmyndighet, böte tio kronor.

3 mom. Underlåter någon att tillhandagå med införskaffande av upplysningar eller att förmedla ålägganden och andra meddelanden efter vad i 58 § sägs, straffes med dagsböter.

90 §.

Den som underlåter att i förväg inhämta länsstyrelsens godkännande i fall, då så enligt 33 § skall ske, straffes med dagsböter.

Det åligger den, vilken gör sig skyldig till underlåtenhet som i första stycket sägs, att i enlighet med länsstyrelsens anvisningar ändra vad som redan ut-

förts. Samma lag vare beträffande den, vilken åsidosätter föreskrift som meddelats av länsstyrelsen vid provning enligt 33 §.

91 §.

Med dagsböter eller fängelse eller, om omständigheterna äro synnerligen försvårande och brottet begås under högsta civilförsvarsberedskap, med straffarbete i högst två år straffes

1. den som är civilförsvarspliktig eller eljest inskriven i civilförsvaret och i avsikt att undandraga sig sina skyldigheter underlåter att efter vederbörlig kallelse inställa sig till tjänstgöring i civilförsvaret eller eljest olovligen undanhåller sig därifrån;

2. den som under tjänstgöring i civilförsvaret vägrar åtlyda vad vederbörande befäl under tjänstens utövning och i vad som angår tjänsten honom befallt eller eljest gör sig skyldig till vårdslöshet eller försummelse vid fullgörande av sin tjänsteplikt;

3. den som i fall varom i 15 § förmåles mot bättre vetande lämna oriktig uppgift om förhållande som i samma paragraf avses;

4. den som i strid mot föreskriften i 19 § eller särskilt meddelat bortflyttningsförbud lämna sin vistelseort, så ock den som bryter mot stadgandet i 39 §;

5. den som med vetskap om att föreskrift om undanförsel meddelats verkställer undanförsel i strid mot därom givna bestämmelser eller bryter mot det i 41 § stadgade förbudet eller underlåter att iakttaga villkor, som uppställts med stöd av sistnämnda paragraf, så ock den som underlåter att iakttaga honom jämlikt 66 § åliggande anmälningsskyldighet;

6. den som med vetskap om att föreskrift meddelats jämlikt 42 § bryter mot förbud, som genom föreskriften meddelats, eller underlåter att iakttaga villkor, som jämlikt nämnda lagrum uppställts;

7. den som uppenbarligen vanvårdar materiel, utrustning eller annan egendom, som han till förvaring mottagit av civilförsvarsmyndighet;

8. den som utan skälig anledning vägrar att låta anläggning eller byggnad besiktigas efter vad i 73 § sägs;

9. den som vid förfrågan jämlikt 74 § vägrar att lämna upplysning eller ock vid sådan förfrågan eller i samband med undersökning eller granskning som avses i sistnämnda paragraf söker vilseleda myndighet rörande förhållanden som avses i 74 § första stycket;

10. den som med vetskap om att civilförsvarsmyndighet jämlikt 8 kap. beslutat taga i anspråk egendom, vilken av honom innehaves, vägrar eller försummar att behörigen eller i rätt tid tillhanda hålla myndigheten egendomen eller genom att avhända sig egendomen eller på annat sätt omöjliggör egendomens tagande i anspråk; samt

11. den som eljest åsidosätter föreskrift eller föreläggande, som meddelats med stöd av denna lag eller av Konungen meddelade tillämpningsbestämmelser till lagen och ej avser åliggande, beträffande vilket vite enligt 88 § kan stadgas.

Fälles någon till straff jämlikt denna paragraf, må domstolen efter ty skäligt finnes förklara egendom, som undanhållits, förverkad eller, om den ej kan tillrättaskaffas, förplikta honom att utgiva ersättning för egendomens värde.

92 §.

Har någon gjort sig skyldig till förseelse som avses i 91 § första stycket under 1 eller 2, må civilförsvarsmyndighet, i stället för att vidtaga åtgärd för anställande av åtal, meddela den felande tillrättavisning i enlighet med de närmare föreskrifter Konungen meddelar.

Där den felande vid förseelsens begående icke fyllt aderton år, bör tillrättavisning användas, om icke förseelsen uppenbarligen har sin grund i tredska

eller det av annan särskild orsak kan antagas, att tillrättavisning ej är tillfyllest för den felandes tillrättaförande.

93 §.

Vad som inhämtats vid besiktning jämlikt 73 § eller vid sådan förfrågan, undersökning eller granskning som i 74 § sägs må ej yppas i vidare mån än som erfordras för vinnande av det avsedda syftet. Bryter någon häremot, straffes med dagsböter eller fängelse.

94 §.

Åtal för förseelse som i 89 § sägs anhängiggöres vid polisdomstol, där sådan är inrättad, men eljest vid allmän domstol.

Åtal jämlikt 90, 91 eller 93 § anhängiggöres vid allmän domstol.

Förseelse som i 91 § första stycket under 1 eller 2 sägs må, där den felande vid förseelsens begående icke fyllt aderton år och förseelsen icke blivit begången under högsta civilförsvarsberedskap, av allmän åklagare åtalas allenast efter medgivande av civilförsvarsnämnden i den kommun, där den feland vistas.

Förseelse som i 93 § sägs må av allmän åklagare åtalas endast efter angivelse av målsäganden.

Böter och viten, som ådömas enligt denna lag, ävensom förverkad egendom och utdömd ersättning, varom i 91 § sista stycket förmäles, tillfalla kronan.

95 §.

Över civilförsvarschefs beslut i ärende, som avses i denna lag, må besvär anföras hos länsstyrelsen inom tre veckor från det klaganden erhållit del av beslutet.

Beslut, som enligt denna lag meddelats av länsstyrelse eller civilförsvarsstyrelsen, må överklagas hos Konungen inom tid, som i allmänhet är bestämd för överklagande av förvaltande myndigheters och ämbetsverks beslut.

Talan må icke föras mot beslut, som meddelats enligt 19, 34, 35, 37, 39, 40, 41, 42, 43, 63, 66, 68 eller 92 §.

Under högsta civilförsvarsberedskap så ock eljest när särskilda skäl därtill äro må myndighet, som meddelat beslut enligt denna lag, förordna, att beslutet skall omedelbart lända till efterrättelse.

96 §.

Vad i denna lag stadgas äger icke tillämpning, i den mån motsvarande förhållanden regleras i lagen om särskilda skyddsåtgärder för vissa kraftanläggningar.

Om förhållanden, som avses i denna lag, äger Konungen meddela särskilda föreskrifter, såvitt angår anläggningar eller byggnader som äro avsedda för krigsmaktens behov, kommunikationsverk eller andra verk, företag eller inrättningar av större omfattning eller särskild beskaffenhet samt fartyg.

97 §.

Konungen äger meddela närmare bestämmelser med avseende å tillämpningen av denna lag.

Denna lag träder i kraft den dag Konungen bestämmer och gäller till och med den 30 juni 1949.

Genom denna lag upphävas:

- 1) luftskyddslagen den 11 juni 1937 (nr 504);
- 2) lagen den 31 mars 1938 (nr 90) om förfoganderätt för luftskyddets behov;
- 3) lagen den 1 mars 1940 (nr 119) om skyldighet för ägare av anläggningar och byggnader att anordna skyddsrum m. m.;
- 4) utrymningslagen den 28 juni 1941 (nr 582); samt

5) lagen den 28 juni 1941 (nr 587) med vissa bestämmelser angående omhändertagande av flyktingar m. m.

Följande övergångsbestämmelser skola gälla:

1. Vad i lag eller särskild författning är stadgat om luftskyddschef skall efter denna lags ikraftträdande i stället gälla om civilförsvarschef. Där i lag eller särskild författning förekommer hänvisning till lagrum, som ersatts genom bestämmelse i denna lag, skall hänvisningen i stället gälla sådan bestämmelse.

2. Intill dess organisationsplan blivit fastställd skola såsom sådan gälla de planer, vilka vid lagens ikraftträdande lända till efterrättelse i ämnen, som äro avsedda att upptagas i organisationsplanen.

3. Har jämlikt de före denna lags ikraftträdande gällande bestämmelserna för anläggning eller byggnad inrättats enskilt skyddsrum, som blivit i vederbörlig ordning godkänt, må ej, med mindre särskilda skäl därtill äro, på grund av vad i 25 § stadgas anläggningens eller byggnadens ägare åläggas att inrätta nytt skyddsrum eller att utöka det godkända skyddsrummet, ej heller på grund av stadgandet i 26 § åläggas att vidtaga förändringar beträffande sådant skyddsrum eller dess byggnadstekniska anordningar.

4. Förordnande som meddelats jämlikt 2 eller 3 § lagen den 21 juni 1940 (nr 645) om skyldighet att bortföra varuförråd skall gälla som om det meddelats med stöd av 40 eller 42 § denna lag.

5. Luftskyddsnämnd, där sådan finnes, samt eljest drätselkammare eller kommunalnämnd må utan hinder av vad i 46 § sägs intill dess tre månader förflutit från det lagen trätt i kraft vara civilförsvarsnämnd.

Tjänstgöringstiden för sådana ledamöter och ersättare i särskild civilförsvarsnämnd, som tillsättas före den 1 januari 1945, utgår med år 1948. För sådana ledamöter och ersättare i särskild civilförsvarsnämnd som enligt 46 § skulle utses för längre tid än till och med den 30 juni 1949, skall tjänstgöringstiden upphöra nämnda dag eller vid den senare tidpunkt som framdeles kan varda bestämd.

6. Har kommun före denna lags ikraftträdande anskaffat materiel, utrustning eller annan egendom för civilförsvarsändamål, skola bestämmelserna i 47 § om rätt till statsbidrag icke äga tillämpning, såvitt Konungen ej annorlunda förordnar.

Det alla som vederbör hava sig hörsamligen att efterrätta. Till yttermera visso hava Vi detta med egen hand underskrivit och med Vårt kungl. sigill bekräfta låtit.

Särö den 15 juli 1944.

GUSTAF.

(L. 8.)

(Socialdepartementet.)

AXEL RUBBESTAD.

